

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Силабус
навчальної дисципліни

«ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА»

Галузі знань: 02 Культура та мистецтво

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-наукова програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Рівень вищої освіти – освітньо-науковий

Харків, 2024

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Інформація про викладача	ІПБ	Мар'їна Олена Юріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій
	Контактний телефон та e-mail викладача	+380990088416 helenmaryina@gmail.com, olena_marina@xdak.ukr.education
	Профіль викладача	https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/ksk/ckit/marjina.html Авторський профіль: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/naukometr/profile/m/marina1.pdf
	Інформація про консультації	Meet: https://meet.google.com/bwj-wjzz-rxg <i>у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем</i>
Статус дисципліни		Обов'язкова
Формат курсу		Денна форма навчання, 1 курс, 1-й семестр
Логіка вивчення курсу		Пререквізити: базові знання з дисципліни «Філософія: теорія та методологія пізнання». Постреквізити: освітні компоненти, які будуть використовувати результати навчання даного курсу «Веб-технології в науково-дослідній діяльності», «Управління цифровими проектами», «Дисертаційна робота на здобуття ступеня «доктор філософії»».
Мова навчання		Українська
АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ		
<p>Навчальна дисципліна «Технології цифрового суспільства» спрямована на формування у здобувачів освітньо-наукового рівня цілісного уявлення про цифровий простір як ключове середовище функціонування сучасного інформаційного суспільства та соціокультурних інститутів. Курс розкриває закономірності становлення й розвитку цифрового суспільства, суперечливість глобальних цифрових трансформацій, передбачає аналіз соціальних, культурних, етичних і професійних ризиків цифровізації. Дисципліна орієнтована на розвиток критичного мислення, аналітичних і дослідницьких компетентностей аспірантів у контексті цифрової гуманітаристики та сучасних інформаційних практик.</p>		
МЕТА КУРСУ		
<p>Метою дисципліни є формування у здобувачів здатності критично осмислювати процеси цифрової трансформації суспільства, аналізувати та прогнозувати вплив цифрових технологій на культуру, науку, інформаційну діяльність, бібліотечну й архівну справу, а також використовувати сучасні цифрові інструменти у власній науково-дослідній та професійній діяльності.</p>		
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ		
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	90 год.	
	кількість кредитів: 3 ECTS	
	загальна кількість годин: 90 год.	
	аудиторних: 30 год. самостійної роботи: 60 год.	
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Вільні електронні ресурси. Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.	
Форми, види навчальних занять та методи навчання (відповідно до навчального плану)	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи. Види: лекційні заняття з елементами проблемного та аналітичного викладу; семінари-дискусії; аналітичні та дослідницькі семінари; самостійна робота (опрацювання наукових джерел, аналітичні огляди, підготовка доповідей); консультації.	

	<p>Методи: проблемно-орієнтоване навчання; пояснювально-ілюстративні та проблемно-пошукові методи; дискусійні та дебатні методи; аналіз кейсів; порівняльний аналіз цифрових практик; робота з науковими текстами; елементи дослідницького навчання.</p> <p>Самостійна робота здобувачів спрямована на поглиблення та систематизацію теоретичних знань, розвиток навичок критичного аналізу наукових джерел, формування здатності до самостійної науково-дослідної роботи.</p> <p>Семінарські заняття реалізуються у форматі науково-аналітичних та дискусійних зустрічей, спрямованих на розвиток критичного мислення, дослідницьких компетентностей та навичок наукової аргументації.</p> <p>Передбачаються такі види навчальної діяльності: семінар-дискусія з проблематики цифрового суспільства; аналітичний семінар з обговорення наукових концепцій і сучасних цифрових трансформацій; презентації та обговорення індивідуальних повідомлень здобувачів; кейс-аналіз цифрових практик, соціокультурних і технологічних змін; обговорення етичних, соціальних і професійних викликів цифровізації; моделювання професійних ситуацій у цифровому середовищі. Семінарські заняття орієнтовані на інтеграцію теоретичних знань із науково-дослідною діяльністю аспірантів.</p> <p>Самостійна робота спрямована на поглиблення теоретичної підготовки, розвиток дослідницької автономії та формування навичок наукового аналізу цифрових процесів.</p>
<p>Поточний контроль</p>	<p>Поточний контроль здійснюється з метою систематичної перевірки рівня сформованості знань, умінь і навичок аспірантів та включає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Оцінювання доповідей та повідомлень за темами семінарських занять. 2) Оцінювання виконання самостійної роботи.
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Залік. Підсумковий контроль знань передбачений у формі тестування за теоретичною складовою, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни. Контрольний тест складається з 20 відкритих та закритих питань. У зв'язку з нестабільною ситуацією в енергетичній системі України тестування проводиться без жорсткого обмеження часу виконання.</p>
<p>Політика курсу*</p>	<p>Умовами опанування ОК «Технології цифрового суспільства» є:</p> <p>систематичне виконання усіх поставлених завдань;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); ● дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html); ● «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); ● запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – «Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf ● невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення

	<p>конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf</p> <ul style="list-style-type: none"> • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК»* https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_2_3.pdf 		
Предметні результати навчання	PH1, PH2, PH7, PH8, PH9 (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf), с. 8.		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК5, ЗК6 ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf) с. 7.		
Фахові (спеціальні) компетентності (СК)	СК2, СК3, СК5, СК6 ОНП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/op/2024/029_a.pdf) с. 6-7.		
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ			
Розділ 1. Цифровий простір та становлення інформаційного суспільства			
Тема 1. Цифровий простір як основа інформаційного суспільства			
Тема 2. Темпи та суперечливість світової динаміки розгортання цифрового простору			
Розділ 2. Соціокультурний вимір цифрового суспільства			
Тема 3. Історико-культурна спадщина в цифровому просторі			
Тема 4. Оцифрування як технологія цифрового суспільства			
Розділ 3. Ключові технології та соціальні трансформації цифрового суспільства			
Тема 5. Штучний інтелект як ключова технологія цифрового суспільства: можливості, ризики та соціальні трансформації			
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ			
	Теми	Кількість годин	Кількість балів
1.	Тенденції формування цифрового простору	2	17
2.	Цифрове суспільство: можливості розвитку та загрози	4	19
3.	Оцифрування як інструмент трансформації соціокультурних та інформаційних практик у цифровому суспільстві	2	17
4.	Штучний інтелект у цифровому суспільстві: між інноваціями, етикою та професійною відповідальністю	2	17
Разом		10	70
САМОСТІЙНА РОБОТА			
№ з/п	Теми	Кількість годин	Кількість балів
1.	Цифровий простір як соціокультурне та інформаційне середовище: концепції, підходи, інтерпретації	12	2
2.	Глобальні диспропорції цифрового розвитку: можливості, ризики та виклики для інформаційної сфери	12	2
3.	Цифрова репрезентація історико-культурної спадщини: проблеми автентичності, інтерпретації та доступності	12	2
4.	Оцифрування фондів як чинник трансформації інформаційних та соціокультурних практик	12	2
5.	Штучний інтелект у бібліотечній та архівній діяльності: потенціал, етичні обмеження та професійна відповідальність	12	2
Разом		60	10

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	Види робіт	Кількість видів робіт	Мах балів за 1 вид роботи	Максимальна кількість балів				
					Семінарські заняття	4	19	70
					Самостійна робота	5	2	10
					Підсумковий контроль (залік) тестування	1	20	20

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Види робіт	Критерії оцінювання	Бали
Семінарське завдання	Високий рівень підготовки доповіді з презентацією, системне розуміння теми, коректне використання теоретичних положень дисципліни, активна участь у дискусії, повнота розкриття проблематики теми — 17-19 балів; Достатній рівень підготовки доповіді, аргументованість позиції, самостійність суджень, продемонстрована аналітичність і критичність мислення, наявність окремих неточностей або недостатня глибина аналізу матеріалу — 8-16 балів.	8-19
	Фрагментарне розуміння матеріалу, пасивна участь у обговоренні на семінарському занятті.	1-7
	Відсутність підготовки або невиконання завдань.	0
Самостійна робота	Виконання завдання в повному обсязі та/або його презентація / використання під час дискусії на семінарському занятті (в усному або візуалізованому форматі презентації, інфографіки, майнд-карти тощо) — 2 бали. Виконання завдання відповідно до теми та вимог, коректне оформлення, логічно подання в електронному форматі але без презентації на семінарському занятті — 1-1,5 бали. Часткове виконання завдання або недостатня аналітичність матеріалів, низький рівень опрацювання наукових джерел відсутність висновків, некоректність оформлення, відсутність логічності подання матеріалу - 0,5 бала.	0,5-2
	Невиконання завдань або невідповідність матеріалів темі.	0
Підсумковий контроль (залік)	Кожна правильна відповідь у контрольному тестуванні — 1 бал. Неправильна відповідь — 0 балів.	0-20
Неформальна освіта*	Участь у фаховому тренінгу / майстер-класі / конференції / воркшопі (з тематики курсу або окремої теми)	до 3
	Сертифікат про проходження онлайн-курсу (не менше 3 год.) зі змістом, дотичним до курсу	до 4
	Конференція / круглий стіл (участь у події в якості слухача)	до 2
	Публікація тез / статей у фаховому середовищі (підготовка доповіді за тематикою, дотичною до дисципліни)	до 5

*У межах дисципліни передбачається можливість нарахування додаткових балів за освітню активність здобувача у сфері неформальної освіти, пов'язану з темою курсу. Максимальна кількість балів — 10. Здобувач має надати документальні підтвердження участі (сертифікати, листи участі, фото-, відеофіксацію, звіт, письмовий звіт-рефлексія тощо).

**Рішення про нарахування балів ухвалює викладач дисципліни з урахуванням достовірності поданих матеріалів та релевантності діяльності до цілей курсу.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3	Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T 5		
19	21	2	19	19	20	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Івашкевич О. В. Штучний інтелект в акустиці функціонування книгозбірень України // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 2. С. 97-101.

2. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в цифровому просторі : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.

3. Онищенко О. Цифровізація – стратегічний шлях розвитку бібліотечної сфери. Бібліотечний вісник. 2021. № 4. С. 3–9. URL: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2021_4_3 (дата звернення: 25.03.2023).

4. Шевченко М. О. Оцифрування фондів бібліотек України. Кваліфікаційна наукова праця. Репозитарій ХДАК. URL: <http://195.20.96.242:5028/khk dak-xmlui/handle/123456789/1864> (дата звернення: 23.03.2023).

Додаткові джерела

5. Воронкова, В., Кивлюк, О. Андрюкайтене Р. Еволюція від активного відповідального громадянства до цифрового в контексті критичного мислення: досвід країн ЄС. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishinghouse “Helvetica”, 2023. 14 (91). P. 23–34. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2023-14-91-03>.

6. Мамедова С. І. Застосування штучного інтелекту в бібліотеках у контексті цифрової трансформації суспільства. Культурологічний альманах. 2023. (4). С. 231–238. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.32>

7. Мар'їна О. Репрезентація культурної спадщини в METAVERSE // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф., 21-22 листопада 2024 р. Харків : ХДАК, 2024. Ч. 1. С. 161-162.

8. Мар'їна О. Ю. «Доповнена реальність» цифрового медіапростору // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 21–22 листоп. 2019 р. / Харк. держ. акад. культури та ін. Харків, 2019. С. 117-119.

9. Мар'їна О. Ю. Бібліотеки України в цифровому медіапросторі: теоретико-методологічні засади розвитку : дис. ... док. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / Мар'їна Олена Юріївна ; Харків. держ. акад. культури. Харків, 2018. 514 с.

10. Мар'їна О. Ю. Цифрова ера культурної спадщини // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 18–19 листоп. 2021 р. Харків : ХДАК, 2021. С. 124-125.

11. Мар'їна О. Ю. Цифровий порядок денний для бібліотек // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 26–27 листоп. 2020 р. / Харків. держ. акад. культури та ін. Харків, 2020. С. 136-137.

12. Мар'їна О. Ю., Мар'їн С. О. Методи гейміфікації у дослідженні культурної спадщини // Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення : матер. міжнар. наук. інтернет-конференції / ГО “Наукова спільнота”; WSSG w Przeworsku. Тернопіль : ФО-П Шпак В.Б., 2023. Вип. 74. С. 43-45. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-968/> (дата звернення: 20.08.2024).

13. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 1787-р від 29.12.2021 / Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 2 грудня 2020 р., № 1556-р., м. Київ). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.08.2024).

14. Accessibility Analysis of Digital Libraries and Specialized Library Resources / Tiurkedzhy N. S., Davydova I. O., Marina O. Y., Marin S. O. // University Library at a New Stage of Social Communications Development : Conference Proceedings. Dnipro, 2022. Iss. 7. P. 218-231. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85148914406&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&nlo=&nlr=&nls=&sid=8bfd647ee51dc1b5f4fc049659c81589&sot=aff&sdt=cl&cluster=scopubyr%2c%222022%22%2ct&sl=50&s=AF-ID%28%22Kharkiv+State+Academy+of+Culture%22+6027540%29&relpos=5&citeCnt=0&searchTerm=> (дата звернення: 20.08.2024).

15. Badel, F., & Baeza, J. L. (2021). Digital public space for a digital society: A review of public spaces in the digital age. *ArtGRID-Journal of Architecture Engineering and Fine Arts*, 3(2), 127-137.

16. Barbuti, N. (2021). Thinking digital libraries for preservation as digital cultural heritage: by R to R4 facet of FAIR principles. *International Journal on Digital Libraries*, 22(3), 309-318. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00799-020-00291-7>.

17. Basic strategic technology of intellectual duality of humanity in information technology / Puchenko O., Puchenko N. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers. Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University*, 2019. 2 (79). P. 95–114.

18. Colavizza, G., Blanke, T., Jeurgens, C., & Noordegraaf, J. (2022). Archives and AI: An overview of current debates and future perspectives. *Journal on Computing and Cultural Heritage*, 15(1), Art. 4. DOI: <https://doi.org/10.1145/3479010>.

19. Daković, N. (2021). Digital turn—memory studies. *The IPSI Transactions on Internet Research*, 17(2), 2-7.

20. Das, R. K., & Islam, M. S. U. (2021). Application of artificial intelligence and machine learning in libraries: a systematic review. *arXiv preprint arXiv:2112.04573*.

21. De Kosnik, A. (2021). *Rogue archives: Digital cultural memory and media fandom*. mit Press. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=WkJvEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR9&dq=memory+institutions+in+digital+space&ots=tuHy83Y8VG&sig=EJydzl19pehpyTt6P8fJxTwT35E&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 20.08.2024).

22. Lukashuk, M. (2023). Дизайн цифрового інформаційного простору як складова «економіки вражень». *Культура і сучасність*, (1), 82-87.

23. Mandolessi, S. (2024). Memory in the digital age. *Open Research Europe*, 3, 123. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10509603/pdf/openreseurope-3-18444.pdf> (дата звернення: 20.08.2024).

24. Shevchenko M. O. European Union experience in digitizing historical and cultural heritage: ways of implementation in Ukraine // *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2020. Vol. VIII (38), Iss. 230. P. 71–75. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/05/European-Union-experience-in-digitizing-historical-and-cultural-heritage-ways-of-implementation-in-Ukraine-M.-O.-Shevchenko.pdf>.

25. Shevchenko M., Solianyk A. The State of Digitization of Documentary Heritage in Scientific Libraries of Ukraine // *Кныготыра*. 2022. Vol. 79. P. 223–249. URL: <http://surl.li/ljbpjd> (дата звернення: 20.08.2024).

Інформаційні ресурси Інтернет

26. Штучний інтелект у бібліотечній практиці. URL: https://www.nbu.gov.ua/node/6813?utm_source=chatgpt.com.

27. IFLA: Libraries and Artificial Intelligence – міжнародні рекомендації щодо використання ШІ у бібліотечній сфері. URL: <https://www.ifla.org/resources/libraries-and-artificial-intelligence>

28. UNESCO Digital Library – бібліотека та аналітичні матеріали з цифровізації культури і освіти. URL: <https://unesdoc.unesco.org>.

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Технології цифрового суспільства».

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Силабус затверджено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Протокол № 2 від «23» серпня 2024 р.

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.